

Kwartaalbericht Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

Vierde kwartaal 2016 - 1 oktober 2016 t/m 31 december 2016

Samenvatting:

- De maandelijkse nominale dekkingsgraad is gestegen van 98,8% naar 105,7%;
- De beleidsdekkingsgraad is gedaald van 100,7% naar 100,0%;
- Het beleggingsrendement is -1,0% in het afgelopen kwartaal en 10,0% voor het jaar;
- Het vermogen is gedaald tot € 2,85 miljard;
- De waarde van de pensioenverplichtingen is gedaald tot € 2,69 miljard;
- Er is sprake van een dekkingstekort sinds het tweede kwartaal.

Ontwikkelingen financiële markten

Het afgelopen kwartaal verbeterde het sentiment op financiële markten. Macro-economische cijfers en vertrouwensindicatoren lieten een positief beeld zien. Het ondernemersvertrouwen nam zowel in de eurozone als in de Verenigde Staten toe. Dit had een positief effect op aandelen. Gedurende het kwartaal steeg de Europese rente, dit had een negatief effect op vastrentende waarden en vastgoed.

In november lag de focus van beleggers op de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten. Donald Trump won deze verkiezingen. Aandelenmarkten uit ontwikkelde landen reageerden, tegen de verwachting in, positief. Dit kwam mede door zijn verzoenende woorden tijdens de acceptatiespeech. Hierna steeg ook de Amerikaanse dollar in waarde. Opkomende markten ondervonden hier hinder van en aandelenkoersen uit deze regio daalden. Eind november bereikte de organisatie van olieproducerende landen (OPEC) een akkoord om de olieproductie te verminderen. Hierdoor steeg de olieprijs.

In december werd er in Italië tegen constitutionele hervormingen gestemd. Naar aanleiding van deze uitkomst trad premier Renzi af. Ook hier bleef, tegen de verwachting in, een negatieve marktreactie uit. De economie in de VS is op koers en daarom verhoogde het stelsel van Amerikaanse centrale banken (de Fed) haar beleidsrente met 25 basispunten. In Europa is de situatie nog te fragiel volgens de ECB, die besloot het opkoopprogramma met negen maanden te verlengen. Om zodoende de rente laag te houden en de economie te stimuleren. De verkiezing van Trump en de relatief gunstige economische cijfers stuwden tegelijkertijd de inflatieverwachtingen.

Financiële positie Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

De beleidsdekkingsgraad is vanaf 1 januari 2015 door De Nederlandsche Bank (DNB) gedefinieerd als parameter waarop pensioenfondsen hun beleid baseren. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de maandelijkse nominale dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maandeinden. De beleidsdekkingsgraad bedraagt 100,0% per eind december 2016. De waarde van het vermogen is gedaald tot € 2,85 miljard. De maandelijkse nominale dekkingsgraad per eind december 2016 is 105,7%. De maandelijkse nominale dekkingsgraad is in het vierde kwartaal gestegen omdat de waarde van de verplichtingen harder zijn gedaald dan de waarde van de beleggingen. De nominale dekkingsgraad van 12 maanden geleden is hoger dan de huidige nominale dekkingsgraad. Dit zorgt er voor dat door de DNB gehanteerde berekeningsmethodiek de beleidsdekkingsgraad is gedaald.

	2016	2016	2016
	Eind vierde kwartaal	Eind derde kwartaal	Eind tweede kwartaal
Beleidsdekkingsgraad	100,0%	100,7%	102,8%
Maandelijkse dekkingsgraad	105,7%	98,8%	97,9%
Vermogen	€ 2,85 miljard	€ 2,86 miljard	€ 2,75 miljard
Verplichtingen	€ 2,69 miljard	€ 2,90 miljard	€ 2,81 miljard
Nominale rente*	1,39%	1,01%	1,11%

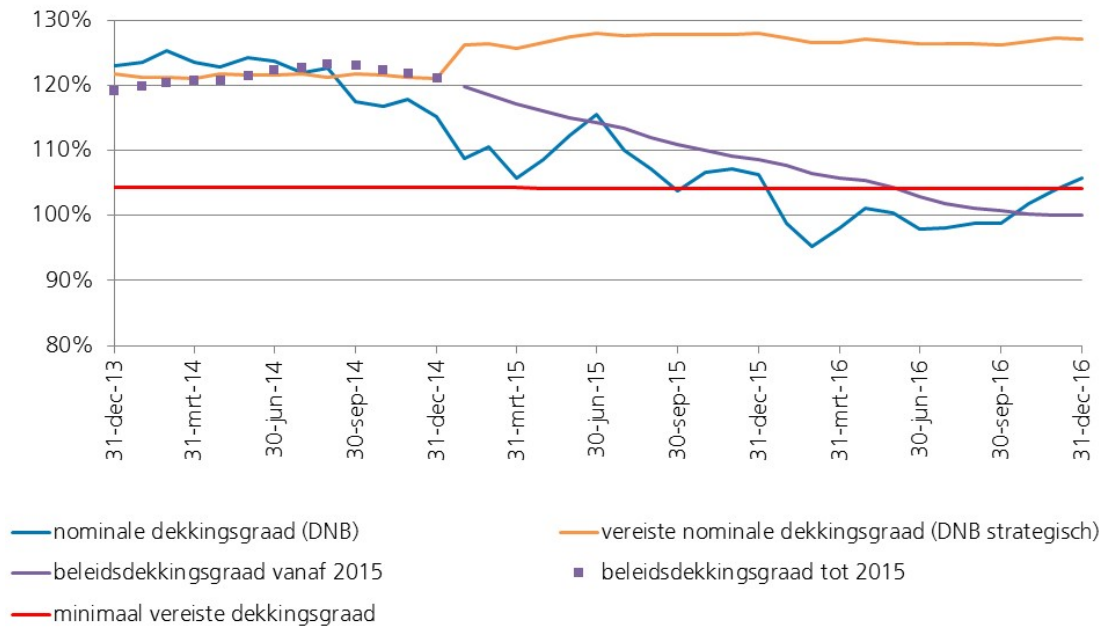
* rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (UFR)

Dekkingsgraad en herstelplan

Volgens wettelijke richtlijnen moeten pensioenfondsen bepaalde extra reserves aanhouden die als buffer kunnen dienen in slechte tijden. Het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) leidt ertoe dat pensioenfondsen hogere buffers moeten aanhouden dan voorheen. De wettelijk vereiste buffer voor ons fonds bedraagt nu 27,1%. De wettelijk vereiste strategische dekkingsgraad komt hierdoor op 127,1%. In maart 2016 is een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank.

Dezelfde wettelijke richtlijnen geven ook aan welk vermogen een pensioenfonds minimaal moet hebben. Dit minimaal vereist vermogen is 104,2%. Sinds het tweede kwartaal ligt de beleidsdekkingsgraad hieronder en is er sprake van een dekkingstekort. De volgende grafiek geeft aan: Verloop van de beleidsdekkingsgraad vanaf 2015 en voor 2015, de maandelijkse nominale dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad volgens het Financieel Toetsingskader (FTK).

Verloop dekkinggraden

De beleidsdekkinggraad op basis van de door DNB gehanteerde rente is eind december 2016 100,0%.

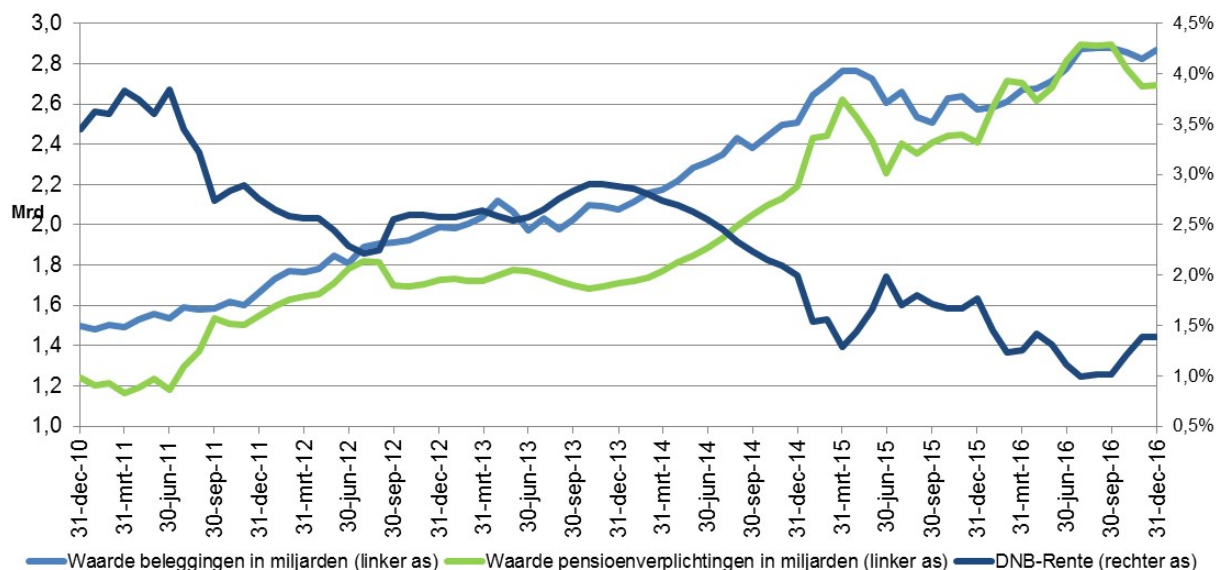
Balans

In de balans is aangegeven wat de waarde is van de bezittingen en de verplichtingen van ons fonds. Aan de activa-zijde staan de bezittingen. Aan de passiva-zijde zijn de verplichtingen weergegeven.

<i>Verkorte balans</i>			
Activa		Passiva	
Aandelen	1.341,3	Marktwaaarde nominale verplichtingen	2.693,8
Obligaties	1.244,9	toeslagreserve	7,3
Vastgoed	277,2	reserves	146,2
Valutaderivaten/Liquide middelen	-54,5		
Renteswaps	57,2		
Saldo overige activa/passiva	-18,8		
totaal	2.847,3	totaal	2.847,3

Waarde beleggingen en waarde pensioenverplichtingen

In onderstaande grafiek is het verloop van de waarde van de beleggingen (in euro's), de waarde van de pensioenverplichtingen (in euro's) en de door DNB gehanteerde rentetermijnstructuur weergegeven.

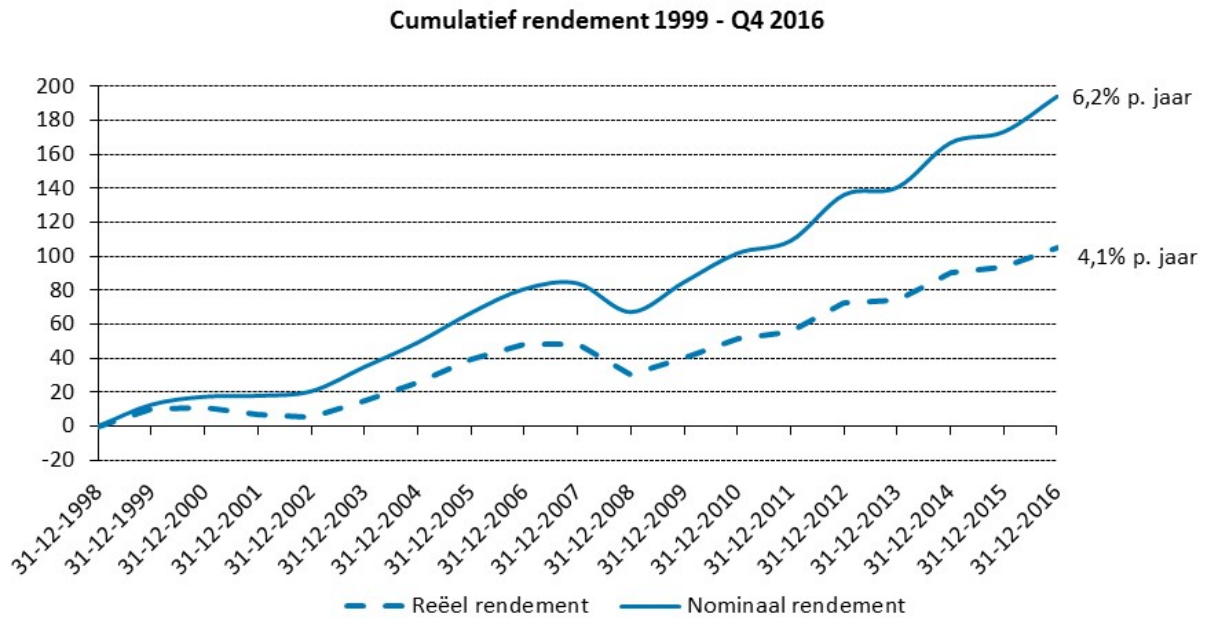
Beleggingsresultaten

	gewicht %	oct - dec	jan - dec
Vastrente waarden	43,4%	-1,9%	7,4%
Aandelen	46,8%	3,7%	8,7%
Vastgoed	9,7%	-0,8%	5,2%
Rente Swap	2,0%	-1,8%	2,1%
Currency Overlay	-2,0%	0,0%	0,0%
Liquide middelen	0,1%		
Totaal	100,0%	-1,0%	10,0%

Aandelenkoersen zijn gestegen vanwege een verbeterd sentiment onder beleggers. Obligaties daalden in waarde, mede door gestegen inflatieverwachtingen en de verhoging van de beleidsrente door de Fed. De beleggingsportefeuille is afgelopen kwartaal met -1% gedaald en voor het jaar met 10,0% in waarde gestegen.

Langetermijn beleggingsrendement

Onderstaande grafiek geeft het nominale en reële cumulatieve rendement van ons pensioenfonds weer sinds 1998. Het rendement vanaf 1998 tot en met het afgelopen kwartaal bedroeg 6,2% op jaarbasis.

Bijlage

Beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid van het fonds is gericht op het veiligstellen van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen. Het bestuur heeft de beleggingen gespreid over verschillende beleggingscategorieën (aandelen, obligaties en vastgoed). Binnen de verschillende beleggingscategorieën wordt gespreid naar regio's en subcategorieën. Het bestuur houdt met dit beleid rekening met het valutarisico, renterisico en het neerwaartse risico van aandelen en vastgoed.

Begrippenlijst

Maandelijks nominale dekkingsgraad: de verhouding tussen het vermogen en de verplichtingen (de toekomstige pensioenuitkeringen) van het pensioenfonds.

Beleidsdekkingsgraad: het gemiddelde van de nominale dekkingsgraden in de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Vereiste dekkingsgraad: afgeleide van het vereist vermogen van het pensioenfonds, voorgeschreven door de Pensioenwet (Financieel Toetsingskader). Komt de dekkingsgraad van het fonds onder de vereiste grens, dan is er sprake van een reservetekort.

Minimaal vereiste dekkingsgraad: 104,2%. Is de dekkingsgraad van het fonds lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan is er sprake van een dekkingstekort.

Nominaal rendement: Beleggingsrendement zonder koopkrachtcorrectie.

Reëel rendement: Het beleggingsrendement uitgedrukt in verandering van koopkracht, het nominale beleggingsrendement wordt gecorrigeerd met de inflatie om de feitelijke toename van de koopkracht te meten.

Vragen of opmerkingen over dit kwartaalbericht? Mail naar communicatie@blueskygroup.nl